

OB 20. LETNICI ZAVODA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARSTVO NARAVE

AT THE 20TH ANNIVERSARY OF THE INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA FOR NATURE CONSERVATION

Mladen Berginc
(Foto: Peter Skoberne)

Mladen BERGINC

Tavam po spominskem močvirju, ki se počasi že spreminja v šotišče, in vlečem na plan spomine kot utrinke na službeno dogajanje izpred več kot 30 let. Ko prebiram med njimi ter jih povežem v časovno zaporedje, se pojavljajo prelomni dogodki, ki so vplivali na vse kasnejše dogajanje. Globlje kot segam, bolj se iz globin na spominsko površje počasi luščijo medli utrinki dogodkov, prostorov in dogajanj, obrazov in imen ljudi, ki so takrat ustvarjali osnove za današnjo naravovarstveno stroko. Sodobna naravovarstvena doktrina in iz tega izhajajoča strokovna nadgradnja imata namreč veliko daljšo zgodovino, kot jo obeležuje letošnja 20. obletnica Zavoda RS za varstvo narave.

Takrat, še v obdobju preloma druge Jugoslavije, je bilo naravovarstvo zakonodajno in organizacijsko, ob sestrski kulturni dediščini, spravljeno v Ministrstvu za kulturo pod pojmom naravna dediščina. Na polju številnih drugih resornih pristojnosti je bilo obrobno in podhranjeno. Organizacijsko je bila stroka umeščena v mrežo s sedmimi regionalnimi zavodi za varstvo naravne in kulturne dediščine. Njihove ustanoviteljice so bile občine. Nad to mrežo je s svojo usklajevalno vlogo bedel še republiški zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine. V celovitem strokovnem naravovarstvenem omrežju, v njem sta delovali tudi dve parkovni entiteti, je bila prisotna sorazmerno majhna, številčno skromna ekipa naravovarstvenih strokovnjakov, zelo dobrih poznavalcev slovenske narave in velikih varstvenih entuziastov, ki so svoje delo dojemali bolj kot poslanstvo, ne kot poklic ali zaposlitev. Omenjeni entiteti sta bili samostojni državni naravovarstveni organizaciji: Javni zavod Spominski park Trebče (kasneje preoblikovan v Kozjanski regijski park) in Javni zavod Triglavski narodni park. Njuno upravljanje je bilo določeno s posebnima zakonoma.

S tako organizacijo, stanjem in delovanjem vseh zavodov je bila sprijaznjena večina zaposlenih – stvari so bile utečene, delalo se je samostojno, aktivnosti so bile usmerjene v varovanje posameznih delov narave, od katerih je stroka odbrala posebej vredne in so bili statusno kot naravne znamenitosti izvzeti pod posebno varstvo države ali občin (občine so bile glede na današnje veliko večje in jih je bilo temu primerno manj). Službe so bile pogosto v primežu finančnih težav in kadrovske podhranjenosti, kar je izhajalo tudi iz splošnega podcenjevanja pomena teh služb in minimiziranja njihovega vpliva. Vseeno se je prej ali slej našlo manjšo kost, kar je ob že prislovični skromnosti naravovarstvene stroke zadoščalo za prebijanje naprej. V strnjenem razumevanju takratnih razmer je moč izluščiti, da je stroka

lahko samostojno ustvarjala strokovno doktrino, in tudi uživala v dragoceni ustvarjalni svobodi. Bil je svojevrsten in lep čas, ko je bilo delo veliko bolj sproščeno in umirjeno v primerjavi z današnjimi razmerami. Temu času smo kasneje rekli obdobje naravovarstvene romantike. Mogoče je bilo temu tako tudi zaradi obrobnosti in mehkega vplivu naravovarstva na takratna družbena dogajanja.

Vedno in povsod se najdejo nergači, večni nezadovoljneži, ki kritizirajo in težijo k nečemu drugačnemu. Nekaj takih se je konec 80. let prejšnjega stoletja nabralo tudi med naravovarstveniki. Zahtevali so, da je treba narediti korak naprej v smeri novega pristopa k varovanju narave ter učinkovitejšemu, prodornejšemu naravovarstvu, ki bo ciljno obrnjeno k celovitejšemu ohranjanju narave. Veliko tovrstne kritike in nezadovoljstva je izhajalo iz uprave Triglavskega narodnega parka. Tam so se v bitkah za usklajevanje ključnih parkovnih interesov varstva narave na območju narodnega parka ob soočanju z drugimi zelo vplivnimi sektorji, kot so bili npr. gozdarstvo, vodarstvo, energetika, turizem pogosto srečevali s sistemsko šibkostjo naravovarstvenega področja. Nezadovoljni s svojo podrejenostjo, ki je izhajala tudi iz splošnega položaja naravovarstvene stroke in pravno instrumentalne šibkosti preozko usmerjenega sistema naravne dediščine ter splošne medsektorske nemoči kulturnega resorja, so vztrajno opozarjali na to in sprožali zahteve po drugačnem sistemu.

Iz razprav v internih strokovnih krogih, tudi ob povezovanju s tujimi strokovnjaki in z zgledi iz tujine, ter v vročih debatah s predstavniki nekaterih sorodnih sektorjev (gozdarstvo, okolje) se je tako pred dobrimi 30 leti izoblikovala ključna ideja o preskoku iz antropocentričnega pogleda v ekocentričnega ter tako v pristop k holističnemu razumevanju narave kot intrinzične vrednote, na nešteto načinov prepletene v en sam konglomerat, ter iz tega sledeči logični potrebi po njenem varovanju in ohranjanju v vsej njeni celovitosti.

Pospešek vsemu temu dogajanju je dala tudi ustanovitev nove, samostojne države. V brbotanju hitrega rojevanja novih državnih struktur je nastajala pestra, popolnoma nova sektorska zakonodaja, dogodile so se reorganizacije posameznih področij državne administracije, sproženi so bili projekti velikih državnih investicij, kot so avtoceste, ki so grobo in obsežno zarezale v prostor ter naravno okolje. Vzporedno z vsem tem so se rojevali vedno novi ter zahtevni izzivi za naravovarstveno stroko. Ob naraščajočem nezadovoljstvu nad neodzivnostjo in nerazumevanjem kulturnega ministrstva kot matičnega resorja o vlogi in pomenu varovanja narave se je v sredini 90. let zgodila odločitev za prelomen prehod sektorske pristojnosti s kulturnega ministrstva na okoljsko. Prehod ni predstavljal samo novega upravno-administrativnega pokrova nad naravovarstveno politiko, temveč je za seboj povlekel tudi vso strokovno organizacijsko mrežo in je usodno vplival na delitev nekdanjih skupnih sestrskih služb. S tem novim pristopom, ki je šele leta kasneje dobil svoj končni izraz v podobi Zakona o ohranjanju narave, sta se počasi začela spreminjati organizacijsko stanje in delovno področje stroke.

Z današnje perspektive, gledajoč nazaj v ta oddaljeni čas, je mogoče razumeti, da se je vse dogajanje odvijalo hitro in tekoče. V resnici pa ni bilo vselej tako. Pristanek v drugem

resorju, kjer je bila celotna atmosfera okoljevarstveno naravnana in zato že načelno veliko bolj dojemljiva za naravovarstvene cilje, dejansko ni bil ravno mehak. S prehodom političnih, upravnih, organizacijskih in finančnih obveznosti naravovarstva k ministrstvu za okolje in prostor (istočasno sta pod okrilje ministrstva prešla tudi oba državna parkovna zavoda) se je na začetku, kljub stalno prisotni pozitivni atmosferi v novem ministrstvu, včasih pokazala njegova operativna šibkost za te nove skrbi in tudi občasno slabo razumevanje, kaj vse to povleče za sabo. Ministrstvo do takrat predvsem ni imelo nobene podobne izkušnje z regionalno organizirano strokovno mrežo, kot jo je prineslo novodošlo naravovarstvo. Naša pričakovanja niso bila velika, zato smo vsi skupaj potrpežljivo preživeli začetno obdobje uvajanja v drugačne delovne in organizacijske razmere. Sčasoma so se turbulentne razmere umirile, posebno še po sprejetem, težko usklajenem sporazumu med kulturnim in okoljskim ministrstvom o delitvi kadrov, prostora in premoženja, potrebnega za delo. Znotraj ministrstva za okolje so se začele iskati najboljše rešitve za vsakodnevno delovanje strokovnih služb, ki so bile pred vedno večjimi strokovnimi izzivi. To nekaj let trajajoče obdobje, vse do sprejetja Zakona o ohranjanju narave, lahko označimo za nekakšno viseče obdobje, kajti strokovne službe so še vedno delovale inertno v starih pravnoorganizacijsko statusnih okvirih. Le oba parkovna zavoda in v tem obdobju tudi novoustanovljeni zavod regijskega parka Škocjanske jame so lahko normalno poslovali, ker je bilo, kot že omenjeno, njihovo delovanje že prej urejeno s posebno zakonodajo.

Leta 1999 je bil po dolgih letih intenzivnih priprav in dolgotrajnega usklajevanja sprejet Zakon o ohranjanju narave. Ta je določil, da se vsa obstoječa mreža dotedanjih samostojnih strokovnih zavodov na medobčinski ter državni ravni (razen parkovnih zavodov) združi v enotni, centralni, državni, strokovni javni zavod s sedmimi regionalnimi enotami. Dobil je zakonsko določeno ime Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, s sedežem v Ljubljani. Ob tem velja posebej poudariti zelo pomembno dejstvo, da je novi zavod dobil status samostojne organizacije in ni bil umeščen v nabor organizacijske sestave znotraj ministrstva za okolje. Zakon je s tem stroko izvzel iz neposrednega vpliva politike in omogočil njeno avtonomnost, kar je bila gotovo ključna varovalka za njen razvoj *sui generis*. To se je izkazalo kot rešilna bilka v zgodbi, ki je sledila nekaj let pozneje, ko je z vrha ministrstva sledil zelo resen poskus manevra umestitve zavoda v ožji upravno organizacijski okvir znotraj ministrstva za okolje ob predvidljivi nameri podreditve stroke dnevni politiki.

Zakon je jasno opredelil strokovne pristojnosti Zavoda in mu v obliki novih pravno izvedbenih instrumentov dal v roke tudi veliko večje možnosti uveljavljanja strokovnih argumentov in iz njih izhajajočih zahtev, predvsem v postopkih prostorskega umeščanja ali drugačnega poseganja v naravo. Ampak s tem dogodkom se proces ustanavljanja nove Zavoda še ni končal. Potrebna so bila še tri leta, da se je ustanova tudi dejansko organizacijsko povezala, pravno konstituirala in kot organizacijska celota operativno zaživela, torej dobila ustrezne statusne akte ter legitimne, dokončne organe vodenja. V tem času so za vodenje in poslovanje začasno skrbeli v sektorju za varstvo narave na ministrstvu za okolje z začasnimi, tako imenovanim v. d. direktorovanjem.

Od tod naprej, ko je zavod bil uradno »rojen«, so se zadeve začele odvijati po začrtani poti, v skladu s programskimi usmeritvami, tako na kadrovske in finančne področju kot strokovnem, ob stalni pomoči že vpeljanega aktivnega sodelovanja ministrstva in njegovega sektorja za varstvo narave ter Agencije za okolje. Organizirana je bila vodstvena centralna enota, ki je skrbelo za enotno delovanje vseh sedmih regionalnih izpostav kot notranjih enot Zavoda. Vlada je dr. Darija Krajčiča, gozdarskega strokovnjaka, imenovala za prvega rednega direktorja Zavoda. Pod njegovo skrbjo se je stanje naglo izboljševalo. Prihajali so novi, mladi strokovnjaki, urejali so se novi prostori za regionalne izpostave in centralno enoto, širil se je strokovni vpliv stroke, razvijala in poglobljala se je doktrina celovitega varstva narave, kot jo je generalno uzakonil Zakon o ohranjanju narave. Stroka je z vsem tem doživela razvojni zalet in svojevrsten razcvet, kot ga ni v vsej svoji dotedanji zgodovini nikoli poprej.

Krepitev položaja in vloge stroke, povezane z veliko večjimi pristojnostmi, sloneče na starih »mačkih« in njihovih izkušnjah, ob novih in mladih za varstvo narave zavzetih kadrih različnih strokovnih profilov, je prinašala tudi veliko večjo odgovornost in izpostavljenost pri strokovnih odločitvah. Vedno večje in kakovostne zbirke podatkov, argumentirane strokovne zahteve in mnenja, povezovanje z nevladnimi organizacijami, odprtost Zavoda za širšo javnost, povezovanja s podobnimi ustanovami v tujini – z vsem tem se je zavod za varstvo narave hitro premaknil na polje vsega upoštevanja vredne stroke. Še desetletje pred tem, ko se je na primer ob načrtovanih umestitvah avtocestnega programa v prostor poskušalo argumentirati za naravo prijaznejše rešitve, se je naravovarstvu očital apriorni amaterizem, češ, kje pa imate celovite in zanesljive, javno preverljive podatke o biotski raznovrstnosti, stanju vrst, habitatov in podobno. Ob tem je naravovarstvu v preteklosti tudi primanjkovalo zakonskih instrumentov, s katerimi bi v postopku odločanja o prostorskih posegih lahko učinkovito uveljavljalo svoje argumentirane zahteve. Stroka se je po uveljavitvi Zakona o ohranjanju narave še hitreje ter učinkoviteje dograjevala in krepila svoj položaj ter vlogo. Že dolgo niso več padali očitki o amaterizmu, ker so argumenti, izhajajoči iz novonastalih zbirk podatkov, postajali vedno bolj prepričljivi. Z njihovim uveljavljanjem je naravovarstvo pridobivalo vedno večji pomen predvsem pri prostorskem odločanju, velikokrat tudi ključnega. Niso se več mogli serijsko dogajati primeri, ko so mnenja stroke prevladali drugi interesi.

V naslednjih letih je bila po sprejetju Zakona o ohranjanju narave pod skrbjo ministrstva za okolje dograjena še dodatna obsežna sistemska zakonodaja, ki je postala tudi orodje za operativno delo zavoda za varstvo narave, in programski dokumenti. Pod vplivom zahtev zakonodaje Evropske unije je z velikim trudom in s sodelovanjem najširše slovenske naravoslovne stroke, od univerz do nevladnih organizacij, nastalo obsežno omrežje Nature 2000, ustanovljena so bila številna nova, tudi velika zavarovana območja naravnih parkov. Slovenski Hades, za naravovarstvo izjemno pomembno kraško podzemlje, je dobil popolnoma nov sistemski zakon, enega redkih tovrstnih v svetovnem merilu. Zavod je odprto in tvorno sodeloval z ministrstvom za okolje ter podpiral njegovo delo pri nastajanju vsega naštetega ter pri številnih novih projektih in operativnih nalogah na področju varstva narave. Sodelovanje in povezovanje z drugimi podobnimi institucijami po Evropi ter izmenjavanje izkušenj pri

tem sta zelo obogatila strokovno trdnost in operativno samozavest kadrov. Krepitev vedno večjega pomena in vloge nevladnih organizacij v državi in sodelovanje z njimi sta pomembno izboljšala zavedanje javnosti o pomenu varstva narave, ki dandanes celo z demonstracijami zahteva, da država zagotovi učinkovito varovanje narave in okolja. Vse povedano gotovo prispeva k prodornjšemu delovanju Zavoda.

Ob raznih obletnicah se ob spomilih, v stilu »Še pomnite, tovariši«, samo refleksno izprašujemo, ali je bilo vse prav in dobro. Seveda so take ocene za nazaj pogosto izkrivljene, ker ne morejo odsevati vseh, še tako drobnih, v distanci časa nepomembnih dogajanj in okoliščin, ki so v končnem seštevkcu rezultirale v ravnanjih in odločitvah ter vplivale na takratno dogajanje. Gotovo ni bilo vse prav in dobro, še manj optimalno. Zadeve se niso vedno odvijale, kot so bile zamišljene, včasih tudi ob veliko, zasebno ali javno, izražene slabe volje. Nekateri so dvomili, drugi nasprotovali spremembam, bili so tudi poskusi zaustavitve in zagovori drugačnih smeri razvoja naravovarstvenih ambicij; nekoga je bilo strah, drugi so bili jezni na dogajanje, skratka popolnoma običajne okoliščine vsake prelomne zgodbe. Resnica je samo to, da je kompleksen preplet vseh nabranih energij in dogajanja na mikro in makro ravni poganjal celoten proces nastajanja vsebinsko in organizacijsko novega sistema varstva narave. Iz prepleta vsega, kar se je dogajalo v zgodbi o ustvarjanju sodobnega naravovarstvenega sistema v Sloveniji, v središču katere je bilo tudi ustanavljanje Zavoda, pa velja omeniti tri pomembne okoliščine, ki so ključno in sočasno vplivale na vse skupaj.

Najprej zelo na kratko, vendar najpomembnejše – vedelo se je, kaj se želi doseči in glavnega cilja – ureditev varstva narave kot celote – nikoli nismo spreminjali. S celovitim pristopom se je naravovarstveni sistem moral nujno odpreti in vsebinsko preko različnih, predvsem upravno – programskih instrumentov povezati z drugimi ključnimi sektorji, ki s tem prevzemajo svoj del odgovornosti za ohranjanje narave.

Druga pomembna okoliščina je povezana s časom nastajanja nove države, ki je potrebovala odzivno, kakovostno in trdno naravovarstvo. V vsem tem zelo intenzivnem vretju sta svoji vplivni vlogi odigrala tudi enotno politično prizadevanje vseh za pridružitve države evropskim zvezam in ustanovam ter s tem posledično prevzemanje evropskih standardov in drugih pogojev za delovanja vseh državnih podsistemov. S pridružitvenim sporazumom z EU leta 1997 smo bili k temu tudi pravno zavezani. Pri tem naravovarstvo, ki je v okviru matičnih okoljskih politik, imelo pomemben položaj, ni moglo biti nobena izjema in to je tudi vplivalo na razumevanje domače politike o nujnosti oblikovanja evropskim standardom prilagojenega sistema naravovarstva. Brez evropske zgodbe v Sloveniji prav gotovo ne bi imeli takega naravovarstvenega sistema, kot ga imamo danes. Pridružujem se prepričanju, da domača politika nikoli ne bi pristala na podobne rešitve, če v ospredju ne bi imeli jasnih zavez do Evropske unije.

In kot je v življenju velikokrat pomembno, prisotna je bila tudi sreča! Ta je bila v tem, da so bili, ob spletu vseh okoliščin, ob pravem času na najpomembnejših mestih odločanja v ključnih situacijah ljudje, ki so razumeli trend nujnosti sprememb in korenitejšega razvoja

naravovarstva ali mu vsaj niso (preveč) nasprotovali. S svojim ravnanjem so omogočili, da se je proces odvijal v zeleni smeri in se po dolgih letih tudi zaključil. In ne nazadnje je bilo veliko podpornega razumevanja v institucijah zunaj najožjega politično upravnega okolja. Eno izmed teh srečnih naključij pa je bilo tudi dejstvo, da se je že na samem začetku dogajanja, na operativni ravni kreatorjev novega sistema varstva narave, v središču vsega dogajanja znašla majhna, vendar trdna skupina isto mislečih strokovnjakov različnih profilov, ki so, zavedajoč se svoje odgovornosti, trmasto zavzeto vlekli voz proti končnemu cilju.

Danes smo v kaotičnih razmerah sodobnega sveta soočeni z naglim padanjem v klimatsko črno luknjo in neizogibnim kolapsom biotske raznovrstnosti, ko se sprožajo ciklični procesi, ki jih ne bomo mogli več spremeniti, tudi če bi to hoteli. Slovenija ni izvzeta iz tega dogajanja, toplotni šoki nas bodo zaradi geografske lege prizadeli še bolj, kot bo svetovno povprečje, in naša narava z eno najbogatejših biotskih raznovrstnosti na svetu bo zaradi tega izjemno ranljiva. Vse te grozeče spremembe in njihove prihodnje posledice postavljajo pred nas številna težka vprašanja s skupnim imenovalcem – kako spremeniti odnos družbe, politike in posameznika do narave, ko je večina ljudi, vedno bolj odvisnih od strojev, izgubila stik z njo? Kako z vidika naših ciljev vplivati na prilagoditve posameznih sektorskih politik, da bomo ohranili ugodno stanje v naši naravi? Kaj bo z gozdovi, bomo les uporabljali kot kurjavo za ogrevalne sisteme in do listja pometali in siromašili gozdove? Kaj bo s kmetijstvom? Bomo morali poklekniti pred neizogibnimi zahtevami po obsežnih namakalnih sistemih? Ali bomo v imenu okoljskih ciljev za gradnjo obnovljivih virov energije žrtvovali ogromne površine naravnih območij in s tem zabili še zlati žebelj v krsto z biotsko raznovrstnostjo? Ali bomo zaradi silovitega širjenja koruznih prostranstev v krajinsko tipologijo uvedli pojem koruzna krajina? Kako v šolske programe za otroke in mladino bolje vključevati graditev razumevanja o naravi kot natančno sestavljenem ter urejenem sistemu in pozitivnega odnosa do drugih bitij ter nežive narave? Zahtevnih vprašanj je še veliko več. Naravovarstvo se je znašlo pred svojimi najzahtevnejšimi izzivi, in to v času, ko mu politične razmere v državi nikakor niso naklonjene, celo nasprotno, odkrito sovražne so mu, in nastopanje v vlogi advokata narave, kar je temeljna dolžnost naravovarstva, danes gotovo ni zavidanja vredno.

Kaj lahko v teh razmerah sploh naredi stroka na področju varstva narave? Tega, seveda, ne vem. Ne poznam razmer in nisem umeščen v trenutno dogajanje, v katerem dnevno deluje naravovarstvo, pa vendar bi si na podlagi preteklih izkušenj morebiti vseeno drznil razmišljati.

Lani smo obeležili stoletnico Spomenice, Magne Carte takratnega varstva narave. Ob tem se lahko vprašamo, ali smo uresničili njene ideje. Presegli smo jih, vendar smo za to potrebovali sto let, s to razliko, da je bila narava v preteklosti na splošno v bistveno boljši kondiciji, kot je danes, in da so današnji pritiski nanjo neprimerljivo večji, z vsemi globalnimi vplivi tudi usodni za našo in milijone drugih vrst. Nekateri naravovarstveniki v tej luči, tudi s konkretnimi predlogi, ob obujanju pomena Spomenice kot zgodovinskega dokumenta, ponujajo idejo o nastanku sodobne, sedanjim razmeram in problemom posvečene nove Spomenice. Gotovo je v tem pogledu nekaj, s čimer se je mogoče strinjati – država na področju

ohranjanja narave potrebuje vizijo, dolgoročni pogled naprej, kako varovati naravo, ki ni nekaj statičnega, temveč je evolucijsko dinamična.

Dejstvo je, da imamo danes v državni pravni red vgrajen obsežen sistem, ki vsebinsko, organizacijsko ter izvedbeno podrobno ureja varstvo narave. Sistem je opremljen z veliko orodji, s katerimi se lahko pomembno vpliva na ključne odločitve oblastnih organov. V antropocentrično naravnani družbi razumemo naravo kot vir, zato je prevzemanje razumevanja njenega nujnega ohranjanja kot vrednote *per se* v politiko drugih resorjev ključno za nadaljnji varstveni pristop. Usvojitve tega razumevanja je po mojem mnenju preobrat, ki bo imel daljnosežne, za varstvo narave pozitivne posledice, ker bo skrb za njeno ohranjanje veliko bolj razdeljena po drugih sektorjih. Danes je bolj kot kadarkoli poprej jasno, da je obvladovanje razmer, kot so klimatske spremembe, urbanizacija, industrializacija kmetijstva, energetske in infrastrukturne posegi ter drugi izzivi, ki nam jih prinašajo tudi globalni vplivi, mogoče le z skupnimi močmi in ob sodelovanju celotne države.

Zavedajoč se izjemnega pomena usmeritev za načrtovanje in izvajanje politik drugih resorjev, je bila že v začetku novega tisočletja na vladni ravni sprejeta medsektorsko usklajena desetletna strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti, ki je prenehala veljati konec leta 2012. Strategija je postavila usmeritve za dejavnosti, ki pomembno vplivajo na rabo biotske raznovrstnosti in trajnostni razvoj. Drug obsežen dokument, ki je pred tem tudi nastal v medresorski povezavi, je bil pregled stanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti v Sloveniji ter je služil kot temelj navedeni strategiji. Glede na takratne razmere začetnega delovanja novega varstvenega sistema je bil to vsekakor zelo velik dosežek ter solidna podlaga za nadaljnji proces utrjevanja naših ciljev v državnih politikah. Po izteku veljavnosti tega akta sta se naravovarstvena stroka in politika leta dolgo znašli v »leru«.

Leta 2020 je bil v okviru Resolucije o nacionalnem programu varstva okolja sprejet tudi Nacionalni program varstva narave, ki za ciljno obdobje 2020–2030 določa javni interes pri ohranjanju biotske raznovrstnosti in varstvu naravnih vrednot z določenimi cilji, kar končno, z vključenim strateškim načrtom ohranjanja biotske raznovrstnosti, poleg srednjeročne vizije, spet pripelje do bolj konkretno določenih ukrepov izvajanja naravovarstvene politike (mimogrede, menim, da pri tem veliko premalo izpostavljam nujnost razglasitve večjega deleža velikih zavarovanih območij, ki so bila načrtovana že v preteklosti in se pri njihovi gradnji, po velikem napredku v začetku tega stoletja, ni naredilo več veliko). Pri tem pa še vedno ostaja odprt eden ključnih izzivov, ki je tudi v tem dokumentu večkrat omenjen kot ključen – kako to vključiti v politike drugih sektorjev.

Vendar je to edina mogoča pot. V spopad z bližajočimi se problemi je treba iti skupaj z vsemi sektorji in pri tem slediti scenariju, zastavljenemu v nacionalnem programu. Če ostanemo osamljeni s svojimi varstvenimi prizadevanji, se gotovo ne bomo uspešno kosali z interesi veliko močnejših sektorskih politik. Pomembno je tudi, da se deluje čim bolj kohezivno v težnji po večji povezavi celotne stroke, kar je v državi premoremo, od univerzitetne ravni do posameznikov. Z delovanjem v smeri stalnega medresorskega sodelovanja bi dodatno

tudi spodbudili druge sektorske razmisleke, ki jih zdaj marsikje pogrešamo. Poiskati bi morali tudi nove komunikacijske veščine na poti tesnejšega in stalnega komuniciranja s širšo javnostjo, kajti mimo široko doseženega konsenza o nujnosti ohranitve narave tudi politika ne bo mogla mirno iti.

Vsekakor je lahko metati na papir vzvišene misli in ideje, v dnevni realnosti pa je vse skupaj veliko bolj banalno, celo nedosegljivo. Zavedam se, da v nobeni od služb, ki se poklicno trudijo za ohranjanje narave, ni dovolj strokovnega kadra, da jih stiskajo s financami, da Ampak to je tako in tako stalnica, saj nikoli nismo imeli idealnih razmer in treba je delati najboljše s tistim, kar imaš, ter postaviti dovolj visok cilj, za katerega se boriš. Poleg pravilne usmeritve je tudi nujno ohranjati vrhunska merila in standarde varovanja narave ter ne dopuščati, da jih spodkopavajo trendi, ki malikujejo gospodarski razvoj za vsako ceno in s tem povezano nebrzdano brezmejno, kakršnokoli že dobičkonosnost. Treba je zato vedeti, kaj želimo doseči v korist dobrega stanja narave, in v brušenju skupnih rešitev ter korak za korakom vztrajati pri teh usmeritvah, kajti bitka za naravo bo prisotna, dokler bo ta obstajala okoli nas.

Naj se v zaključku srčno zahvalim svojim nekdanjim, izjemnim kolegicam in kolegom ter širokemu krogu sodelavcev, s katerimi sem delil zelo veliko dobrih trenutkov (pa tudi nekatere slabe), ki so se nam zgodili v mnogih bitkah za prihodnost narave. Za vse sem jim zelo hvaležen! Povedati jim želim, da sem z njimi pri tem zelo užival, ker smo bili enotni in smo dobro vedeli, kaj hočemo doseči, vedoč, da brez zelene narave ni naše prihodnosti. Kajti narava je temelj, od koder izhajamo, ter zadnji zid, na katerega se v sodobnem, peklensko zmedenem svetovnem kaosu človek še lahko nasloni.

Pod črto: Dovolim si še dvoje. Nekje sem ujel novico, da je 4. novembra 2021, ko pišem to besedilo, svetovni dan zdrave pameti. Verjetno gre le za še eno od premnogih zavajanj, ki se nam prepogosto dogajajo, vendar to niti ni pomembno. V trenutnem, tlečem upanju, ko trepetamo za treznost zaključkov za človeštvo usodne svetovne podnebne konference, ki te dneve poteka na Škotskem, me namreč spomni na poanto, ki so jo razumeli tudi v Butalah – da je to vrednota, za katero filozofi pravijo, da je daleč najbolj pravično razdeljena, saj se nihče ne pritožuje, da je ima premalo. V povezavi z zdravo pametjo in njeno sestrsko moralno pa bi se svetovni in domači vodilni politiki ob strmoglavem padanju v klimatsko kataklizmo morali že zdavnaj vprašati, ali le niso vseeno prikrajšani za oboje.

Ko sem pred desetletji kolege biologe spraševal, kam nas vodi neomejeni ekonomski razvoj, je nazaj prišlo pojasnilo – »katastrofe so naravi imanentne; *Homo sapiens* kot vrsta pri tem ni nobena izjema.« Nauk, ki si ga bom zapomnil za večno.